

सुयागु धर्म सत्य खः?

भिक्षु धर्मालोक स्थविर

सुयागु धर्म सत्य खः ?

लेखक

तथा

प्रकाशक

भिक्षु धर्मालोक स्थविर

Dhamma.Digital

ने. सं १०८३

चतुर्थावृत्ति १००० { बु. सं. २५०६ } मूल्य । २०
वि. सं. २०१६

लेखकः

भिक्षु धर्मालोक स्थविर

प्रकाशकः

स्वयं लेखक

श्रीधः विहार, कान्तिपुर,
नेपाल ।

[बु. सं. २५०४ स्वयम्भूह
च्वनागु वर्षावास काले च्वया
कती—पुन्ही खुनु सिधःगु]

Dhamma.Digital

मुद्रकः

नेपाल प्रेस,

कान्तिपुर, नेपाल ।

निगू खँ

ज्ञान—बल व अभ्यास—बलं हे भीसं सीके थुइके फइ ।
ज्ञान—बल दयेकेत केवल श्रद्धा दयां मगाः, विचार वा तर्क नं
भीके दयेके हे माः । हानं अले हे जक मनुखं शक्ति व
परिस्थितिया प्रभावे महुंसे थःगु कर्तव्य व अधिकार ज्ञान दुर्पि
जुइ फइ ।

थौंया संसारे विश्व-भ्रातृत्वया संसार खः । थन मनूया
दथुइ जन्मजातं याना धर्म, समाजे अथवा राज्ये छुं अधिकार
पाये महु । तर आश्चर्य खः, भी देशे अक नं गुलि बौद्धपिसं
जातपातया प्रथा बुद्धोपदेशितथे भाःपाः थःगु समाजे कायम
याना तःगु ! खः, जुजु जयस्थिति मल्लया इलं निसें हे नेपाःया
बौद्धतयेत हिन्दू (=ब्राह्मण) धर्म कथं हिला वीगुली करं
कयंकल । तर व कर आः मन्त, न त विश्वया बहुसंख्यक
जनताया जातिभेद प्रथाय् आस्था हे दनि । उकिं छुं इलं
निसें भीसं ज्वना च्वनागु जुया वयात तोते थाकुसां भी
बौद्धं ध्व संस्कार थःगु बौद्ध-संस्कार सच्छिब्बे सच्छिब्ब हे
मखु धयागु सीका गुलि फु उलि याकनं तोता छुयेगु थःगु
कर्तव्य खनेमाः ।

भी मनू खः । भीसं समाजया कल्याण जुइगु तथ्य पाखें
मिखा तिसिना भूतकालया मोही जुया साम्प्रदायिक भावना
जक ज्वना च्वने मज्यू । शक्ति व परिस्थितिं ला गबलें गबलें

छुयां छु नं जू वं । न्हापा हाकुगुं चाःहीका तःगु नेपाः गपाय्-
चाधं, आः गपाय्धन ! भगवान बुद्धया जन्म-भूमि नं भ्मी
नेपाले दुने लाः वल । तर नाप नापं विश्वया न्होने गुह्य
भगवान बुद्धयागु कारणं नेपाःया अस्तित्व तुलना मदुगु कथं
च्वन उह्वासिगु जन्मभूमि नं आः तकं बौद्ध देश वा धर्म-
निरपेक्ष देश कानुनी मजू ।

नेपाल बुद्धया जन्म-भूमि खः । उकिं वसपोलयागु
धात्थेंगु सन्देशया ऐतिहासिक अन्वेषण यायेगु अले सन्देश
जन-कल्याणार्थ प्रचार यायेगु गुलि आवश्यकता दु धाये माःगु
खँ मखु । तर दुःखया खँ खः, छखँ बुद्धया नामे बुँ-बालि
तयेका त्वना बुद्धया सिबे च्वे थ्यंहा कल्पित द्यो माने याना
प्याखँ हुया छुंछुं हे जन-कल्याण जुइगु ज्याय् प्रगति महसे
च्वं च्वन, मेखँ हानं बुद्ध प्रति श्रद्धा तथा च्वंपिं बौद्ध धयापिनिगु
जनसंख्या समेतं चिन्ताजनक कथं पिकया विल । तामाङ्ग,
गुरुङ्ग, मंगः, थकालि वं नेवाःया (बहुसंख्यक) जनता आदि
गुलिखे जाति पूरा पूरा बौद्ध जुया नं बौद्धपिनिगु जनसंख्या
जनगणनाय् थपाय्स्कं ह्य जूवंगु धात्थें भ्मीगु निंति विचाः
याये बहःगु व विचाः यायेगुली करं क्यंकीगु जू वं ।

भगवान बुद्धया शिक्षाया पृष्ठभूमि हे अहिंसात्मक खः ।
गृहस्थपिनि निंति वसपोलं बिया विज्यागु दकसिबे न्हापांगु
व दकसिबे मद्दयेकं मगागु उपदेश पञ्चशील पालन यायेगु
खः । पञ्चशीलया नं दकसिबे न्हापांगु शील परप्राणियात

मस्यायेगु खः । तर हानां हे मस्या गु लज्जायां खँ खः, भो
नेपाःया बौद्धं गुगुं हे देशया बौद्धपिसं मयाःगु कथं धर्मया
नामे हिंसा याना च्वन, याका च्वन । वथे हे यज्ञ, स्नान-शुद्धि
आदियात भीसं बुद्ध-धर्म भाःपाः च्वन । उकिं भीसं आः
थःगु धात्थेगु धर्म व वयागु मौलिक वैज्ञानिक विशेषता
माला छखें बांलाक बुद्ध व बुद्धधर्मयात हसीके माःगु दु,
मेखें थःगु अधिकारयात थुइके माःगु दु ।

इतिहास साक्षि दु, भीसं थःगु अधिकार हामसिया
गुलिखे अधिकार तंका च्वने माल । छखें बौद्धतयेत हिन्दू संस्कृति
छीगु स्वया नं मेखें हिन्दू कुले बृहं बुद्धया छुं चर्चा यायेवं
कानूनी दण्ड बीगु याना प्रचार व प्रसारे न्ह्यपंगु खँ छखे
छुःसां सोवहाले चैत्ये भगवती लिधंका बौद्धत्व म्हुगुथें जाःगु
थाय् आः नं दनि । साधारण खँया चर्चा छु याये, सम्राट्
अशोकया शिलास्तम्भ दुगु लुम्बिनी ला गुलिखे दँ तक
भगवती मन्दिर याना बिल, अले अहिंसाया प्रवर्तक बुद्धया
मां महा मायादेवीयात भगवती द्यो याना हित्वंकल । बौद्ध
स्थाने थुकथं हस्तक्षेपं जक जूगु मखु, प्यंगू दण्ड भेदे गुगुलि
जिल, उगु दण्ड भेदया बल कया पुरोहितवादी शक्ति नेपाले
दुगु बौद्ध ग्रन्थत मुना कया मिया छुःगु तंका छुःगु वा
मदयेका छुःगु गुलि दु सुनां स्यु ? बुद्धया धर्म प्रचार याःपि
बौद्ध त्यागी व भिक्षुपिन्त स्वको तक पितुंगु ता दुगु खँ हे
मखुनी । मेगु वंगु खँ वंगु हे जुल धाये । तर आः हे नं

छुं खँ दनि । पशुपती थौं गुलिखे निर्माणया ज्या जुया च्वन, तर स्वयम्भूइ ग्व गुलि छु ज्या जुल ? अझ धात्थं हे धाःसा पशुपति ला गुलिखे भूभागया जनता जातिभेद माने मयाइपिं जुया दर्शनं वंचित जुइगु । स्वयम्भूया खँ अथे मखु अन चीन, रूस, अमेरीका आदि यग्गु देशया मनूत दर्शनार्थ वनेमा, जातपात माने मयाइपिं धका दुमल्लुइगु धयागु खँ मखु । थ्व दृष्टिं स्वयम्भू पशुपति सिबे बहुसंख्यक जनताया दर्शनीय स्थान खः. विदेशीत वइगु थाय् खः । उकिं थन स्वयम्भूइ धका पशुपती सिबे अप्वः बांलाक सुरक्षा व्यवस्था जुइमा । तर थथे मजू ।

वस्तुतः नेपाःया बौद्धपिनि गुलिखे थुजागु कर्तव्य दनि, गुकिं आः तकं थःपिं विमुख जुया च्वन । हानं गुलिखे थुजागु अधिकार दनि, गुगु तना च्वंगु हे नं होश मदुनि । थुकिया विस्तृत चर्चा यायेत विशेष क्षमताया जरूरत दु ।

प्रस्तुत सफुती बुद्धयागु छुं वास्तविक रूपं परिचय बीगु प्रयत्न थ्व अर्थे यानागु दु, बुद्ध ईश्वर मखु, बुद्ध दश अवतारे छह्ण अवतार मखु । थ्व सफू स्वया पाठकपिसं बुद्ध ईश्वर धायेगु भूल खः, बुद्धयात दश अवतारे छह्ण अवतार माने यायेगु भूल खः धका जक थुइकल धाःसां लेखकं थःगु प्रयास-यात अझ नं सफल भाःपी ।

पाठकपिनि धर्म व धात्थेगु शुद्ध ज्ञान यःगु प्रमाण स्वरूप थ्व सफुया प्यंगू संस्करण प्रकाशित जुया च्वन ।

थव संकरणे जिगु थव हे सफुती पिहाँ वःगु छगू प्रतिवा दय
लिसः नं घाना बियागु दु । आशा याना, थुकिं पाठकवर्ग-
यात परिभार्जित ज्ञान कायेगुली तिवः जुइ । अन्तस थव
प्यंगूगु प्रकाशन पिकायेत श्रद्धा तथा दान द्वारा सहयोग
बिया दीगुली श्री तुइसिं उपासव.यात व श्रीमती लक्ष्मी-
मायायात विशेष साधुवाद दु ।

जिगु विचारयात स्पष्ट कथं भाव व्यक्त जुइक भाषा
दयेका भाषाया संशोधन स्मेतं याना व्यूह्य आयुष्मान श्रामणे
सुदर्शनयात जिगु धन्यवाद छगूसां बीगु. जिं थःगु कर्तव्य
खना ।

श्रीघः विहार, नःघः, —भिक्षु धर्मालोक स्थविर
कान्तिपुर

१४ पोहेलागाः १०८३

सुयागु धर्म सत्य स्वः ?

भूमण्डले आपालं धर्म संस्थापकपिं दु उपिं मध्ये आपालं बल दुपिं प्यत्त धर्म संस्थापकया धर्मं मनूतयेगु नुगले विशेषथाय् कया तःगु खने दु । उकिं थ्व रचनाय् थुपिं प्यत्त धर्म संस्थापकया छुं तुलना याना स्वये त्यना । प्यत्त धर्म संस्थापकत स्वः—

- (१) बुद्ध,
- (२) ईसा,
- (३) मुहम्मद व
- (४) कृष्ण ।

थुपिं प्यम्हेसिगु तुलनाय् बुद्ध पवित्र खने दया उच्चस्तरे थ्यंगु खँया पुष्ट्याई याये न्ह्यो झीसं मेमेपिं धर्म संस्थापकतयेगु विषयनिं ह्यापां छुं विशेष खँ सीके ।

सम्पूर्ण बाइबलया सार ईश्वर प्रति विश्वास खः ।
 वयागु धापू अनुसार कि ईश्वर प्रात विश्वास या, कि नकें
 हूँ । थव धापूयात बल्लाकेत ईसा मसीह ईश्वर-पुत्र जुया
 पिहाँ बल । हानं थवकःयाके ईश्वरया राज्ये तकं थयंका
 बीगु समर्थ दु, क्षमता दु । तर विचाः याये
 बहःगु खँ थव खः कि यदि ईश्वरया क्षमतां वा शक्ति
 न्हाय् दुगु जूसा मनूत ल्हाय् थों तकं दुःखी जुया
 च्वन ? संसारे अयाय् अयाय् धंगु युद्ध ल्हाय् जुल जुइ ? दैवी
 इच्छा हे संसारया क्रिया-कलाप वा ज्या-खँ खः धैगु जूसा
 मनूया छुं परिश्रमया अर्थ हे छुं जुल ? धार्थ्ये धाये
 धाःसा ईश्वरीय सत्ता संसारं तना वन कि गुगुं धर्म
 ल्यंन च्वंसा बुद्धया धर्म (=सन्देश) छगू जक हे सिबाय
 मेगु ल्यनीगु छुं मदु ।

आः पलखयात झीसं ईश्वर धैम्हेसित छखेनिं
 तये । हानं ईशा मसीहयातनिं छको लुमंका स्वये ।
 वेकःया तःधंगु ज्या हे ईश्वर धयाम्हेसिगु राज्ये तक
 मनूत थयंका बीगु खः । तर धार्थ्ये कथीक विचाः
 याःसा वेकः अबले तक असफल हे जुया च्वनी, गबले

तक वेकलं थःत ईश्वरया पुत्र प्रमाणित याना च्वंच्वना
 दी छायाःसा छखें ईश्वरया सत्ता हे इमान्दारी दृष्टिया
 दृष्टी निरर्थक खने दु, मेखे पाखें वेकःयाके थुजागु छुं
 सबल सत्यताया बल गाःगु प्रमाण मदु गुगुन तर्कया
 दृष्टी काटे यानां काटे याये मफुगु अकाद्य जुया थःत
 ईश्वर-पुत्र कायम याना तइ च्वनीगु खः ।

हानं मेह्ल मुहम्मद साहेबं व सिबे नं छपलाः
 न्हाचिला धया दिल, जि खुदा (=ईश्वर) या पैगम्बर
 अर्थात् दूत खः । मुहम्मद साहेबया थः ईश्वरया दूत जक
 धयां मगाना ईश्वरया अन्तिमह्ल दूत खः धका थःत
 थम्हं धया कया तःगु व्यक्तित्वं थःगु ईश्वरवादया छखें
 दकसिबे च्वे च्वनेगु सर्वोच्च कुतः जूवसा मेखें ईश्वर-
 वादयात खण्डन याःगु जुल । कारण ईश्वरं ला इले इले
 हे अवतार कया वा थः दूतत छ्वया हइधयागु सिद्धान्ते
 ईश्वरया अक्षुण्ण महत्ता न्हाबलें तुर्ति चुइका तयेत
 सनीगु खः । धात्यें ला थन थव खं नं न ईश्वरया
 वास्तविक अस्तित्व प्रमाणित यात न त ईश्वरया
 अन्तिम दूत धयागु हे ।

हानं मेह्न रुः, कृष्ण । वेकः ईसा व मुहम्मद
 सिबे च्वे थहाँ झाल । छाय्धाःसा वेकलं थःत ईसार्थे जि
 ईश्वर-पुत्र खः धका धया मदी न त जि खुदां खते
 याना हःह्न अन्तिम पैगम्बर खः धका हे जक धया
 सन्तोष जुया दिल । वेकलं ला अथे मधासे थःत थम्हं
 जि हे ईश्वर खः धका धया दिल ।

बुद्धं थःगु व्यक्तित्वया निर्ति गुगुं अदृश्यशक्तिया
 प्रमाण-पत्र गबले हे न्होने तया विमज्याः । बुद्धं थःगु
 हे सन्देश जक प्रचार याना विज्यात । मनूया थःथःगु
 बुद्धियात च्यःयाइगु अर्थ मदुसां वा अनर्थगु जूसां पुलां
 धावे दुगु छगू प्रकारया सत्ताया विश्वासया लिधंसा
 कया विमज्याः । बुद्धं अःखः छखे थुजागु लिधंसा
 काइगु बुद्धियात अन्ध-श्रद्धा, अन्ध-भक्ति धया विज्यात,
 अले थुकीयात बल वीगु फुक्क खँयात शब्द-जाल धया
 विज्यात । बुद्धयात शब्दजालया प्रथाय् सारै हे ग्लानि
 दु, थव जाल ज्वना जुइपि धर्माधिकार पुरोहितय् प्रति
 घृणा निन्दा दु अले थुजागु जाले कयनी कयनीपि
 प्राणीपिनि प्रति करुणा । खः बुद्धया वचन थुजागु हँटे

शब्द—जाल मदया बुद्धया उपदेश गथे सरल खः, सत्य खः, अथे हे बुद्ध म्हसीके धयागु नं थाकुइ माःगु छुं मदु । वसपोल छह मन्ूया कुलपुत्र जुया जन्म जू वःह खः, हानं गबलें हे वसपोलं थःत अलौकिक पुरुष वा अलौकिक शक्ति श्रोत ईश्वर खः धका धया विज्यागु मदु । वसपोलं थःगु थुजागु छुं संसारया सत्ता जिके दु धका क्यनेत अलौकिक शक्तिया प्रदर्शन याना विमज्याः । वसपोलयात अलौकिक शक्तिया मूल श्रोत ईश्वरथें महत्ता बीगु गुगुं गुण वर्णन याना तःगु गनं दुसा व बास्तवे ज्ञानयात अनेक दृष्टिया कल्पनां श्रृंगार याना तःगु कवि कल्पना हे जक खः । बुद्धया गुण प्रामाणिक कथं गुगुं दु । अले बुद्धं संसारया विषये छुं धया विज्यात-सा सारांशे धाये माली, दुःख दु, उकिया उत्पत्तिया कारण दु, निरोधया लँपु दु, निरोधावस्थाया स्थिति दु । बुद्ध गुण गुंगू थुपिं खः—

१) अरहं (राग, द्वेष व मोह मदुह)

२) मम्मसासम्बुद्धो (सम्पूर्ण धर्मयात सीका विज्याह)

- ३) विज्जाचरण सम्पन्नो (विद्या व आचरणं
सम्पन्नह)
- ४) सुगतो (निर्वाणया लेँ बांलाक विज्याह)
- ५) लोकविदू (स्वंगू लोकयात सीका विज्याह)
- ६) अनुत्तरो पुरिस दम्मसारथी (पुरुषपिन्त दमन
यायेगुली अतुलनीय जुया विज्याह)
- ७) सत्था देवमनुस्सानं (देवमनुष्यपिनि शास्ता
जुया विज्याह)
- ८) बुद्धो (प्यंगू आर्यसत्ययात स्वयं बोध
जुया विज्याह)
- ९) भगवा (सम्पूर्ण भाग्यं संयुक्त जुया विज्याह)
- आः बुद्धं संसारया विषये आज्ञा जुया विज्यागु
खेँ तुं झी वने ।

दुःखया अस्तित्वया विषये विभिन्न धर्मे विभिन्न
मत दु । अथे जूसां तःधंगु अन्तर व विवाद दुःख फुकेमाः
धयागुली मदु । अर्थात् फुक धर्म दुःख फुकेमाः हे धाइ ।
दुःखया कारणया विषये धाइ, हानं यक अन्तर खने दइ ।
तर अयनं नतिक इमान्दारी पूर्वक विचाः याःसा

याउँक हे बुद्धं क्यना तःगु दुःख फुकेगु उपाय पाखे
 तुरन्त झीसं तथ्य खंके फु । बुद्धया दृष्टी दुःखया कारण
 ययागु हे कर्म वा कार्य खः । उकिं हे थःथःगु हे कर्म व
 कार्य अनुसारं दुःख जुइगु जुया वइगुलि ईश्वरया सत्ता
 छुकिंसं सम्भव मदु । थुगु खँयात थुइकेत हानं छको खँ
 पुइका झीसं विचाः याना स्वये फु, ईश्वरया कृपां हे
 दुःख-सुख जुइगु जूसा मनूतयेगु मेहनत हे छाया ?
 मनुखं ल्हाःप्वःचिना च्वनीबले हे अथवा मनुखं मखु
 मखुगु याइबले हे छाया दयाया वर्षा मयात जुइ ? मखु
 मनूया सक्रीय अवस्थां हे अथवा मनूया ज्या-खं हे
 सुख—दुःख जुइगु जूसा ईश्वर मनूतयेगु ल्यू ल्यू वइहा
 हे जक खः अले वयात थः नापं कफाये नं फु, थछ्वये
 नं फु । अले हानं झीगु ल्हातं प्याखं ल्हुइके फुल्लसिगु
 भरोसाय् झी च्वं च्वने धायेगु हे विचित्र विचार जुइला
 कि मजुइ ?

दुःख मदयेकेगु उपाय बुद्धया दृष्टी मनूया थःगु
 हे ल्हाती खः । वसपोलं थःत मोक्षदाता मखु धका ला
 स्पष्ट हे धया विज्यागु दु । वसपोल खः, मार्मदाता ।

मुहं धया सिज्यात, 'हे विज्ञान ! त्व, क्या
 स्वः वा, ब्राह्मक धया तमागु दु, पण्डितमिसं ध्व धर्मया
 परीक्षा याम्ना स्वये बहः ज ।' मेखे ईसां 'हे दुखी एवं
 भारकान्ध मनूत, छिमिं फुक्कं जिथाय् वा, जिं छिमित्त
 विश्राम बीके' धका धया मोक्षदान बीकेगु ठेक्का
 काःसा हानं मेखे कृष्ण फुक्क धर्मयात कांछ्वया जिगु हे
 जक शरण का, जिं हे छंगु फुक्क पाप मोचन याना बी,
 चित्तया याये सत्य धया मोक्षदाता जुहूत स्वःगु शीसं
 खनी । थुकथं बुद्धयात तोता थुपिं स्वन्नं धर्मसंस्थापकत
 ईश्वरीय शक्तिया दुने लाःपिं जुया सकसिनं थःथःगु
 वचनयात अन्तिम सत्य माने याकीगु विश्रवास बीत
 स्वह्णु खः । उकी सुवा हे शंका यमयेतं थाय् बिआ मच्चं ।
 तर्क यायेत ज्ञानयात थःगु धाम्प्या लँगु सिबे च्वे धत
 छयेकेगु मौका मञ्जु उकिं या उक हे शीसं धमये थाय् दुगु खः
 खः, ईसाया धापू नं ईश्वरया हे वचन, मुहम्मदया
 वचन नं ईश्वरया हे आज्ञा, कृष्णया म्हुतुया छन्द हे
 ईश्वरया आदेश जुया नं छगू मेगु नाप मिले मच्चले
 अले गुकीयात शीसं सत्य धाये ? थुमु हे प्रश्नं शीत

धायेगु करं कयंका हल, ईश्वर मद्दु, व ईश्वर वचन मखु ।
 उकिं हे याना छगू ईश्वर वचन धाःगु मेगु ईश्वर वचन
 नाप पात ।' बुद्धं नाना सन्तपुरुषपिनि छगू वचन मेगु
 वचन नाप मिले मजूगुलिं गुगु खः धाये, गुगु मखु धका
 धाये, धाये हे मछिं धया च्वंपिं कालामतयेत गुगु उपदेश
 बिया बिज्यात, थुपिं उपदेश उक्त स्वह्म धर्म संस्थापक-
 पिनिगु उपदेशया ठीक अःखः खने दु । अझ थ्व धर्मया
 विषये मानव-समाजयात स्वतन्त्र-चिन्तन तथा स्वतन्त्र
 आचारणया घोषणा-पत्र खः । भगवान बुद्धं कालामतयेत
 धया बिज्यात, 'हे कालामत ! वा, छिमिसं गुगुं खँयात
 न्हापा न्यना तयागुर्थे खः धका स्वीकार याये मत्य, थ्व
 खँ परम्परागत खः धका जक नं स्वीकार याये मत्य,
 थ्व खँ थुकथं हे धया तःगु खः धका जक नं स्वीकार
 याये मत्य, थ्व झीगु धर्म ग्रन्थ अनुकूल जू धका जक नं
 स्वीकार याये मत्य, थ्व खँ न्याय व तर्क-सम्मत जू धका
 जक नं स्वीकार याये मत्य, (शास्त्र) सम्मत जू धका
 जक नं स्वीकार याये मत्य, वया आकार प्रकार बांला
 धका जक नं स्वीकार याये मत्य, झीगु मत अनुकूल जू धका

जक नं स्वीकार याये तत्य, धाःह्न मनूया व्यक्तित्व भाव
 आकर्षक जू धका जक नं स्वीकार याये मत्य, धाःह्न
 श्रमण वा भन्ते जिमि निर्ति पूज्यह्न खः धका जक नं
 स्वीकार याये मत्य । हे कालामत, (पञ्चशील स्यंकेगु
 ज्यायात गबले) छिमिसं थःगु अनुभवं थम्हं हे थ्व खँ
 मभिंगु (अकुशलगु) खः धका सी, सदोष पूर्णगु धका
 थुइ, विज्ञ मनूतये पाखें निन्दित धका मती वनी-थ्व हे
 खँया लँपुं वनेवं मभिं (अहित) जुइ, दुःख जुइ धका
 थुइ, अबले छिमिसं व खँयात तोता छ्व । (अंगुत्तर
 निकाय तिकनिपाते थ्व खँ दु ।)

भगवान बुद्ध उकिं हे महापरिनिर्वाण समये
 आनन्दयात धया विज्यागु—जिगु उपदेश खालि
 सिद्धान्त जक मखु, आचरणया निर्देशन याइगु शास्त्र
 नं खः । आचरणया कसौटी च्वला हे थ्वया निरूपण
 जुइमाः, अन्धविश्वासं थुकिया अनुकरण याये मज्यू ।
 बुद्ध-धर्मे आवश्यक सुधार सम्भव दु । अर्थात् समय व
 परिस्थिति स्वया माःगु कथं छुं नियम परिवर्तन जुइ
 फु । छाय् धाःसा वसपोलयात थःगु सिद्धान्त ऐतिहासिक

तथ्यया गंगु सिमार्थे जक याना तये मयः, अपितु
 न्धावलं मानव-समाजे किचः बीगु वाउँसे वाउँसे व्वंबु
 हः दुगु वर्तमान मानव समाजया लिधंसा जुइगु सिमा
 याना तयेगु हे यः ।

मेपिं सुं धर्मशिक्षकपिसं थथे धायेगु साइस
 याये फुगु मखु । सुधार-भय गन दु थ्व सम्भव दइगु हे
 गथे ? छाय्कि छखें सुधारया अवसर बीव मेखें थः चीधं
 जुइगु भय इमित दु । बुद्धं थ्व सुधार यायेगु स्वतन्त्रता
 निर्भय पूर्वक बिया बिज्याये फु । बुद्धयात मेमेगु धर्मभे
 सुधारया अवसर बीव आधार शीला तना वनीगु भन्न
 मदु । कारण ईश्वरया विश्वास तन कि धर्मया जग निसें
 दुना वनीगु, वर्णभेदयात खण्डन यायेव धर्म हे धू धू
 जुया वनीगुथे जाःगु भय नं ला बुद्ध धर्मे दुगु मखु ?
 बुद्ध धर्मया हा काइगु पृष्ठभूमि हे जन-कल्याणया तत्व
 खः । उकिं बुद्धं थःगु धर्मया बल्लागु स्यल्लागु क्वातुगु धर्मया
 हा दु धयागु विश्वासं बुद्ध धर्म रक्षार्थ ईश्वर वचन भाःपाः
 क्वातुक ज्वंकेगु विचार मयाः वा वचन हीकल कि
 महापाप लाइ धयागु भय प्रदर्शन याना बिमज्याः ।

बुद्ध मनु खः, उकिं बुद्ध-वचन मनूयात मदयेकं
मगाः । ईश्वर सु खः ? मनु मखु । मनु सु खः ? ईश्वर
मखु । उकिं ईश्वरवाद मानववाद मखु । बुद्ध-धर्म हे
मानव धर्म खः । अले प्यह्य धर्म संस्थापके बुद्ध हे
मानव समाजया निर्ति सर्वश्रेष्ठ धर्मसंस्थापक खः ।
अस्तु !

श्री हेमराज शर्मा तिमिलिसनायागु

न्यागू खँया लिसः

“भजन सनातन धर्म सभा व विश्व—मैत्री
संघया विधानया व्यवस्थापक वर्ग”

अध्यक्षः पं० मुरलीधर भट्टराई ।

शिक्षा विभाग व पूर्वी तराईलेः श्री १०८ स्वामी
नारायणनन्द सर्वदर्शनाचार्य ।

पश्चिम तराई व भारतेः श्री १०८ स्वामी त्रिवेणी—
पुरी जी वेदान्ताचार्य ।

पश्चिम पहाडया प्रचारकः श्री पं० बट्टीचन्द्र खनाल ।

पूर्वी पहाडया प्रचारकः श्री पं० गंगाप्रसाद अधिकारी ।

नकानूनया संरक्षाः श्री सु. पं. लोचननिधि तिवारी ।

योगाभ्यास शिक्षकः निजानन्द ब्रह्मचारी ।

आयुर्वेद सलाहकारः श्री वैद्यराज चूडा गुरुज्यू ।

होमियोप्याथिकः श्री डा० दामोदर राजसी ।

मन्त्रीः हेमराज शर्मा ।

शास्त्र निर्णयः श्री कृष्ण मिश्र न्याय व्याकरणाचार्य ।

कोषः स० सोम प्रसाद ।

महिलाय् प्रचारः गीता देवी भट्टराई, दिव्यकुमारी,
तिमिलिसना, मैयां देवी श्रेष्ठ

आदि शिर्षकं छापे याःगु किताबे उक्त सभा वा
संभया मंत्री श्री हेमराज शर्मा तिमिलिसनां जिगु
“सुयागु धर्म सत्य खः ?” धैगु सफूया विषये छुं खँ
छापे याना दीगु जुया च्वन ।

दकसिबे न्हापां उकी जित “हिन्दू व बौद्ध
धैगु मथूपिं विदेशीतयेगु खँ दोहरेयाना शैव अर्थात वैदिक
मार्गावलम्बी हिन्दू व बौद्ध मार्गी हिन्दूते दथ्वी भूमी-
दयेकेगु खँ धया तल धका आरोप याना दीगु खः । थःगु
विचार जक स्वदेशी धायेगु जूसा जिं छुं धाये हे मखु ।
मखु धयागु जूसा बौद्धमार्गी हिन्दू धैगु शब्द प्रयोम
थायेगु हे गहनतम अज्ञानताया परिचय वीगु खः । छाय-

धाःसा थुजागु समानार्थी अथवा परियायवाची शब्द
 “बौद्ध” शब्दया निंति प्रयोग याना तःगु जिं त्रिपिटके
 गनं हे मखं ।

मेगु खँ खः, पशुपतिया मंदिर सुधरसफा
 धाःगुली रीस रागं घृणित शब्द व्यहार यात धयागु
 विषये खः । धार्मिक सहिष्णुताया निंति न्यायिक
 दृष्टि धार्मिक समभाव माः । उकिं विश्वया सकल मनुखं
 दर्शन व पूजा याये ज्यूगु ऐतिहासिक चैत्य स्वयम्भूया
 समुचित सफा सुधरया निंति व्यवस्था ज्वी माः धैगु
 जिगु थःगु विचार जिं न्छोने तयागु खः । थुगु उद्देश्य
 पूर्तिया निंति सरकारी दृष्टि आकर्षित यायेगु व
 श्रद्धालुपिन्त जागृति हयेया निंति थःनालागु छगू
 तुलनात्मक दृष्टिकोणयात सत्यगु खँया उल्लेखयात
 “घृणित शब्द व्यवहार यात” धैगुया तात्पर्य जिगु विचारे
 उत्पन्न जूगु थःगु विरोधी भावनायात सुदृढ यायेत
 परोक्षरूपं शक्ति व बलया संग्रह यायेगु प्रयत्नया द्योतक
 जक खः ।

स्वंगूगु खँ खः ‘मल्ल जुजुया पालं निसँ रूया

शाह खानदानया जुजुपिन्त बौद्ध धर्मया घातक धाःगु
 दु । सावधान, 'मल्लकालं निसं हे' धाःगुली सम्पूर्ण
 मल्लया फुक जुजुपिन्त धाये फइ मखु । छाय्धाःसा
 इतिहास द हे दु ! अझ झीगु जीवनयागु हे अनुभव
 द हे दु । अझ जिगु किताबया आशययात शाह काल
 तकया जुजुपिन्त गुकथं समावेश याःगु खः थुकी जित
 आश्चर्य जुल । शायद समालोचनाया समये क्रोधावेशं
 भव्य तरिकां सारिपुत्र मौद्गल्यायनपिनिगु पवित्र अस्ति
 धातु यात्रा व विश्व बौद्ध सम्मेलनथें जाःगु जूगु नं
 समालोचकया लोमन जुइ । बौद्धपिनिगु गन तक खँ दु,
 इपिं बुद्धया उपदेश अनुसार "कतज्जूहोन्तु पाणिनो"
 शब्दया अनुयायीथें जिं ताया । नाप नापं सोबहाले
 भगवतीया स्थापना यायेगुथें जाःगु धार्मिक अन्याय व
 स्वयम्भू गः चाहुले हे' मजीक स्वयम्भू डांडाय् तारा
 (गोली) कयेकेगु असुविधा आदिया विषये न्हावलें सः
 पिकायेमाः धेगु जिगु दृढ विचार खः ।

प्यंगूगु खँ खः, "बुद्धयात दश अवतारे ल्याख्या-
 इपिं ब्राह्मणतयेत क्रोधया मिखां स्वया च्वंगु दु ।"

अवतारवादया उत्पन्न बुद्ध स्वया लिपा जगु खः । उकिं बुद्धयात अवतार माने यायेगुली छुं सत्य मदु । अझ 'दानवतयेत भुले यायेत जक विष्णुं छल द्वारा बुद्धया अवतार काःगु खः धैगु शब्दं बुद्धयात अवतारया रूपे थः नाला वेकःयागु न्याय संगत कदर याःगु मखु, सिद्धान्तं जा निन्दा हे याःगु ठहरे जुइ । बुद्धयात अवतारे ल्याख्याइपिं ब्राह्मणतये प्रति क्रोधया मिखां स्वये माःगु नं छुं आवश्यकता मदु । छायाःसा अज्ञानीया प्रति क्रोधया मिखां स्वयेगु मखु, सहानुभूती पूर्वक सम्झेबुझे याकेगु दृष्टि थः नाले माः । बरु खः, थुजागु सम्झेबुझे याकेगु प्रयत्ने थःगु हे क्रोधयागु अभिव्यक्ति 'क्रोधं मिखा ल्वाकुगु' शब्द माध्यम यागुली जित तस्सकं दुःख दु ।

न्यागूगु खँ खः, 'ईसा व मुहम्मदया नाप नापं श्रीकृष्णयात निन्दा याःगु दु ।' बुद्धं गुवल्ले नं ईश्वर व आत्मायात माने यायेगु उपदेश बिया बिज्याःगु मदु । अपितु उजागु विश्वासयात मिथ्यादृष्टि धका धया बिज्यागु दु तथा मिथ्यादृष्टि नं झिगू अकुशल मध्ये

छगू अकुशल वा पाप खः । अतः जि न्हाबलें थुकिया प्रचार व प्रसारे मानवीय अधिकारया दुने च्वना न्होने न्हाचिलेगु पक्षे दु । नाप नापं थुकिया निंति तुलनात्मक अध्ययन यायेगु व प्रश्न तथा तर्क पेश यायेगु नं अवश्य मानवीय अधिकारया खँ खः । उकिं मानवीय अधिकारयात कःधायेगु वा कतायेगु हे निन्दा यायेगु खःसा झीसं स्वतन्त्र-चिन्तनयात हे न्हाबलें तिलाञ्जलि बी माली ।

स्वतन्त्र-चिन्तन मनूतये थःगु मौलिक अधिकार खः । मेगु खँ, गन तक सदाचारया खँ वइ ईसा व मुहम्मदयागु जक मखु सकसिगु खँया कदर याये माली ।

वस्तुतः 'जित सुयागु धर्म सत्य खः ?' धैगुली उल्लिखित खँ भगवान बुद्धया उपदेश लिसे बिरुद्ध मजूर्थे च्वं ।

आलोचनाया अन्ते जि व जिगुर्थे जागु विचार दुपिं नाप न्यागू खँया विषये शास्त्रार्थया निंति थः तयार जूगु खँ नं च्वया दीगु दु । "नास्तिक बौद्ध

शास्त्रार्थेन मात्र न हन्तव्यम, शस्त्रेनापि हन्तव्यं” धैगु
 सिद्धान्त स्वयाथुकी निकै उदारता दु । जि धन्यवाद बी ।
 परन्तु शास्त्रार्थया रूपरेखा स्पष्ट मजू । शास्त्रार्थया
 रूपरेखा स्पष्ट मजूतले शास्त्रार्थयात बुद्धयागु “कालेन
 धम्म साकच्छा एतं मङ्गलमुत्तमं” धैगु उपदेशया
 अनुरूप जू मजू धाये फइ मखु ।

यदि अनुरूप जूसा “धम्म साकच्छा” मङ्गलप्रद
 हे जू । मेगु खँ शास्त्रार्थया तात्पर्य छलफल यायेगु जक
 खः, परन्तु निर्णय ला आखिरे वना जिगु हे विचारर्थे
 बुइमाः धायेगु जूसा शास्त्रार्थया नं छुं मतलब महु । थ्व
 खँ जि थुगु कारणं उत्थान याना च्वनागु खः कि गुगु
 शास्त्रार्थया रूपे न्यागूविषय बियातःगु दु, उकीया न्यागूगु
 विषय थःगु विचारया विरोध याइहसित देश-द्रोह याःह
 धका घोषित याःगु दु । विवाद निमित्त ४ प्यंगू विषय
 च्वे बियाः दके के “थ्व विचारया विरोध देश
 द्रोह खः” धैगुया तात्पर्य खः, जिमिगु विचारया समर्थन
 हे जक देश सेवा खः । विचारया सम्पूर्ण सार जिगु
 मस्तिष्के जक दु । विचार यायेगु अधिकार जिके जक दु

वैशु आशयया विचार मानव-द्रोही विचार खः ।
 छायाःसा थुजागु विचारं मनूतयेगु बौद्धिकविकासयात
 विरोध याइगु जक मखु मानवीय शक्तियात स्मेतं शोषण नं
 याइगु खः ।

दकसिबे क्वे न्यागू विषये जि छुं धायेगु इच्छा
 दुः—

(१) “फायेगु पाप खः, मिले यायेगु धर्म खः”
 ठीक जू, नाप नापं जातिभेदवाद व “स्त्रियो, वैश्यो,
 शूद्रो एते पापि योनियो” “यथा हि बौद्ध तथा हि चौर”
 धैसु खँ झीगु राष्ट्रया निंति जक मखु, संसार मात्रया
 निंति फायेगुया पुसा रुःला कि मखु ?

(२) “मल्लं निसें शाह तकया फुक जुजुपिसं
 बुद्ध-धर्मयात आपालं आदर यानातःगु दु” । थुकी ‘फुक’
 व “आपालं” शब्दे जिगु मतकय दु ।

(३) “बुद्ध शोभ भगवान खः ।” धन्यवाद ।
 तर बुद्धयात थःनालेया निंति बुद्धयागु उपदेशयात थः
 नालेमाः । छायाःसा बुद्धयागु उपदेश खः ‘यो धम्मं
 पस्सति, सो मं पस्सति’ तथा गुबले ईश्वर तोती, आत्मा

तोती, जाति भेदवाद तोती, ग्रन्थप्रमाणयात तोती अले
बुद्ध-धर्मया ज्ञान दइ । बुद्धयात थःनागु जुइ ।

(४) “झीपिं सकलें हिन्दू खः ।” धागुली
हिन्दू शब्द गन तक हिन्दुस्थान वासीतेगु जाति वा राष्ट्र
वाचक जू वइ अन तक बौद्ध गुकथं हिन्दू धायेगु ? छु
नेपाली, चिनीया, जापानी, बर्मी, मंगोल, कोरिया,
थाइलैण्ड, कंबोडिया, वियतनामी, लाओसी, जर्मन,
सिंहली, रूसी, अमेरिकाली व युरोपी यावत बौद्धत
(सकसिनं) जिपिं हिन्दू धायेगुली तयार ज्वीला ? तथा
हिन्दू उगु उगु देशयापिं बौद्धतयेत विश्व बौद्ध सम्मेलने
पशुपतिया दुने विश्व बौद्धया प्रतिनिधितयेत अछूत साबित
याना प्रवेश निशेधथाःसां हिन्दू हे माने यायेगुली तयार
दु ला ? गन कि थुखे स्त्री, वैश्य, शूद्रयात पाप योनि
धका घृणा याना च्वन ।

(५) “थ्व विचारया विरोध देश द्रोह खः ।”
थुगु विषये जिं च्वे छुं धाये धुंगु दु । मेगु खँ जित थन
थुकि जक धायेगु दु—देशवासीतयेत मतवाला लः चले
मजूपिं धया हानं जुजु जुइपिं क्षत्रीय जातियात समेत

स्याये ज्यूगु ऐन दयेका थिचमिच याना थःपिं ब्राह्मण व
 सामस्याइगु जात धका धया वःगु बानि आः तोतेमाः ।
 छगू हे अपराधे निगू प्रकारया दण्ड थौंया न्याय व
 अधिकारया निंति सिना ह्युना वनीपिं मनूतयेगु
 बमानाय कायम जुइ फइ मखु ।

न त 'ब्रह्माया म्हुतुं ब्राह्मण, बाहु द्वारा क्षत्रीय,
 प्वाथं वैश्य, तुर्ति शूद्र जन्म ज्यूगु' धैगु खँ व 'शूद्रं वेद
 न्यंसा वयागु न्हेपने काला नायेका तःगु काःगु ह्यः लुना
 बीगु, उच्चारण याःसा म्ये हे ध्यनेगु' धैगु खँया खण्डन
 याःसा धर्म द्रोही धका धाये फइ ।

धर्म मनूतये निंति खः । अतः मानव-धर्मया
 विरोधी मनूतयेगु महत्तायात खतम याइगु, मनूतयेगु
 स्वतन्त्र-चिन्तनयात स्थान मबीगु, मनूयात जन्मजातया
 कारणं अधिकार पाः याइगु अप्वः याइगु धर्मयात जि
 धर्म धका माने याये मखु ।

भवतु सब्ब मङ्गलं ।

भिन्नु धर्मालोकया ग्रन्थमाला

१. लोक्य कुचाल कुव्यवहार सुधार
२. अनुत्तर विजय 'गुरुमण्डल'
३. ईश्वर म्हसीकि
४. बुद्धगुण, धर्मगुण, संघगुण
५. प्रज्ञादर्शन (प्रथम भाग)
६. " (द्वितीय भाग)
७. सतिपट्टान
८. ज्ञानमाला
९. परित्राण
१०. महाचीन यात्रा
११. त्रिरत्न वन्दना
१२. पञ्चशील
१३. भावसुधार
१४. चर्याचार बुद्धको ज्ञानमा पाँच ज्ञानमूर्ति बुद्ध नाम—रूप निरोध
१५. चर्याचार बुद्धको ज्ञानमा पाँच ज्ञान बुद्धमूर्ति धयागु न्ह्यसःया लिसःयात लिसः
१६. "बुद्धया पुत्र प्रति उपदेश" यात छगू प्रतिवाद
१७. बौद्ध धर्म हे मानव धर्म
१८. पञ्चशील. त्रिगुण पूजा
१९. उत्तम विचारणीय, नाम रूप निरोध बुद्धको पाँच ज्ञान मूर्ति
२०. परिवर्तनशील सिद्धान्त
२१. हिन्दी, उत्तम विचार, नामरूप निरोध बुद्ध के पाँच ज्ञान मूर्ति
२२. सुयागु धर्म सत्य खः ?
२३. परिवर्तनशील सिद्धान्त (तथा) किसका धर्म सत्य है ?
२४. कर्म सुधार (निकोगु)
२५. Buddhism in Nepal A food for thought